

שלוש

המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

מס. 16. סיוון התשס"ד | ת.ד. 653, באר-שבע 84105 | טל': 08-6472323 | פקס: 08-6477607 | www.bgu.ac.il/ICTR | ictr@bgumail.bgu.ac.il

נפתחה ההרשמה ל"סגמה לניהול מלכ"רים"

**במסגרת המחלקה למנהל עסקים
והמחלקה למנהל ומדיניות ציבורית
באוניברסיטת בן גוריון בנגב
(בחסות קרן ריץ')**

בשנה"ל תשס"ה תפתח **מגמה לניהול מלכ"רים** בביה"ס לניהול באוניברסיטת בן-גוריון בנגב. המגמה ממומנת ממענק מיוחד לפיתוחה שנתקבל מקרן ריץ'. הלימודים במגמה מוצעים ללומדים לתואר MBA במחלקה למנהל עסקים, וללומדים לתואר MPA במחלקה למנהל ומדיניות ציבורית.

ההתפתחויות הכלכליות, החברתיות והפוליטיות בשני העשורים האחרונים הביאו להרחבת פעילותו

המשך בעמוד 7

תוכן העניינים

- א כנס האביב השנתי ה-7 של המרכז
- א נפתחה ההרשמה ל"מגמה לניהול מלכ"רים"
- ב דבר מנהל המרכז
- ב מושב ארגון החוקרים בכנס
- ג סיכום מליאה: התקשורת והחברה האזרחית
- ג סיכום מושב מדיניות - יחסי משרד הרווחה עם החברה האזרחית והמגזר השלישי
- ד פינת ההיסטוריה: ארגון הורי השבויים, ירושלים
- ה מלגה מטעם המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי בישראל לשנת 2004
- ה פרסום חדש: דו"ח מסד הנתונים של המגזר השלישי בישראל 2004
- ז מחקר חדש במרכז: מיפוי ארגונים בתחום אי הביטחון התזונתי
- ז ממצאי מסד הנתונים של המרכז לשנת 2004
- ח מודף הספרים: תקשורת עם התקשורת

כנס האביב השנתי ה-7 של המרכז ים המלח, 17-18 במרץ, 2004

מגי לוי

שהם נתפסים על-ידי התקשורת והן כפי שהם נראים על-ידי הארגונים.

ביום השני של הכנס הוצגו במליאה הפותחת ע"י גב' **מיכל בר**, המלצות הועדה לבחינת תפקידיו של המגזר השלישי בישראל והמדיניות הננקטת כלפיו. פרופ' **דוד דרי** מהאוניברסיטה העברית נשא הרצאה ודברי תגובה למושב נשמעו מפי מר **קותי צבע** ממשרד הרווחה. דבריהם עמדו על הקושי של הממסד לאמץ שינויים.

המליאה השלישית, ארגוני המגזר השלישי בישראל בין אספקת שירותים וסגור, אורגנה על ידי ארגון חוקרי המגזר השלישי בישראל ונפתחה בהרצאתו

המשך בעמוד 7

חוקרים, מנהלי מלכ"רים וקרנות, מנהלים במגזר הציבורי, סטודנטים ופעילים מרכזיים במגזר השלישי בישראל, התאספו למשך יומיים במלון קיסר בים המלח לכנס האביב השנתי השביעי של המרכז.

בכנס הוצגו מחקרים חדשים בשמונה מושבים ממוקדים בתחומים שונים והתנהלו ארבע מליאות לדיונים בנושאים מרכזיים.

ביום הראשון של הכנס עסקה המליאה בנושא של התקשורת והחברה האזרחית. משתתפי המליאה (מר **גיא רוא** **רוזן**, גב' **רותי סיני**, גב' **רולי רוזן**, פרופ' **יחיאל לימור** וגב' **חנין זועבי**) דנו ביחסים המורכבים שבין התקשורת לארגוני המגזר השלישי, הן כפי

מימין לשמאל: פרופ' אריה רייכל, ד"ר הדרה בר-מור, פרופ' ג'ימי ווינבלט, פרופ' בני גדרון ופרופ' יחזקאל הזנבלד - בכנס המרכז. From left to right: Prof. Yeheskel Hasenfeld, Prof. Benjamin Gidron, Prof. Jimmy Weinblatt, Dr. Hadara Bar-Mor and Prof. Arie Reichel at the ICTR's Seventh Spring Conference.

דבר מנהל המרכז

בפני מתכנני תכניות לימודים אלה היא: מה הם ההיבטים הייחודיים של מסגרת הפעילות של המלכ"ר ובמה שונה ניהול מלכ"ר מניהול שתי הצורות הארגוניות האחרות. תשובות לשאלות אלה יאפשרו לא רק פיתוח מודולות של הוראה סביבן אלא גם יציעו סוגיות רבות למחקר.

התפתחות נוספת – ארגון החוקרים. העובדה שקיבלנו בתיק הכנס שלנו את תכנית הגיליון הראשון של "ביטאון ארגון חוקרי המגזר השלישי והחברה האזרחית" צריכה לחמם את לבבות כולנו. הוצאה לאור של ביטאון מקצועי הוא נדבך חשוב בהכרה של תחום המחקר שלנו, ויסייע להרחיב ולהעמיק אותו. אני רוצה לברך את היו"ר ד"ר **הדרה בר-מור** ויתר חברי הוועד הזמני של הארגון: ד"ר **אסתר יקוביץ**, ד"ר **ריטה מנו-נגרין**, **איתן צחור**, **ניסן לימור ודבי חסקי** על העבודה הגדולה שעשו עד כה. המרכז יעשה את כל אשר ביכולתו לסייע לארגון חשוב זה גם בעתיד.

פרופ' **בני גדרון**
מנהל

מושב ארגון החוקרים בכנס

במושב זה נתבשרו המשתתפים על ידי יו"ר הארגון ד"ר **הדרה בר-מור** על הקמתו הרשמית של ארגון החוקרים ורישומו כעמותה בשם:

ארגון החוקרים של המגזר השלישי ע.ר.

כל החברים מזמנים לפנות בבקשת הרשמה לארגון. דמי הרישום הם: 150 ₪ לפקודת ארגון החוקרים של המגזר השלישי. הארגון יקבל חברים שעוסקים בחקר המגזר השלישי על צורותיו השונות.

כתובת הדוא"ל היא: hadara@netanya.ac.il
ארגון החוקרים עומד להוציא כתב עת בעריכתה של ד"ר **ריטה מנו-נגרין**. החוברת הראשונה תעסוק בנושאי ניהול וארגון עמותות ומלכ"רים. כל המאמרים שיתפרסמו בכתב העת יעברו שיפוט אקדמי מתוך מגמה למצבו ככתב עת מחקרי לכל דבר ועניין.

עוד מתעתד הארגון לערוך ימי עיון בנושאים הקשורים לפעילות המגזר השלישי כדי לקדם את פעילות המחקר בנושא.

נשמח להיענות לפניות חוקרים לשם רישומם לארגון ולקבל הצעות לפרסום מאמרים אקדמיים.

להלן חלק מהדברים שנאמרו בארוחת הערב בפתיחת הכנס.

אנחנו יודעים מהתיאוריה הארגונית שארגונים (ויש אומרים גם נשואים), השורדים את שבע השנים הראשונות ולא מתפרקים - יש סיכוי טוב שיתמידו. אני שמח לבשר שהגענו לשלב זה. עוד אנחנו יודעים מאותה תיאוריה, שאצל ארגונים, אחרי תקופת פריחה, שגשוג וצמיחה באה תקופת דעיכה. אני שמח לבשר לכם שטרם הגענו לשלב הזה. למעשה כל האינדיקציות מראות שהמרכז דווקא נמצא בתקופת פריחה, וזאת לנוכח פריצות דרך בכמה נושאים חשובים שהמכנה המשותף ביניהם קשור למוניטין שהמרכז רכש לעצמו. נדמה לי שפעילותנו מתחילה סוף סוף להניב פירות המוערכים לא רק בסביבתנו הקרובה אלא גם בסביבות רחוקות קצת יותר.

הנושא הראשון הוא המימון: לאחר תקופת חיזור ארוכה נוצר קשר חיובי עם "קרן מנדל" שמממנת השנה את תשתית המרכז, זאת לאחר שנסתיימה תקופת המימון מקרן "אטלנטיק פילנתרופיס" שמימנה את המרכז בתחילת דרכו. הקשר עם "קרן מנדל" הוא חשוב ואנו מקוים שהעניין שהקרן גילתה במרכז יהיה מתמשך ויאפשר לנו להתפתח בדרכים חדשות ונוספות.

התחום השני היא העובדה שבפעם הראשונה השנה, גורמים מממנים פונים אלינו, מיזמתם, ומבקשים מאתנו לחקור סוגיות ספציפיות בתחום מומחיותנו. קיבלנו השנה שלוש פניות כאלה ושתיים מתוכן נמצאות בתהליכי תכנון מתקדמים; אחת דחינו מכיוון שהבקשה לא הייתה בנושא שבו הרגשנו שיש לנו מומחיות מספיקה. אלה בהחלט בעיות בריאות.

היו עוד כמה שיפתחויות השנה שרציתי להתייחס אליהם.

הראשונה היא פיתוחן של תכניות לימודים לניהול מלכ"רים: לא רק באוניברסיטה שלנו אלא גם באוניברסיטת ת"א, במרכז הבין-תחומי, במכללה באשקלון, וזוהי בודאי לא רשימה סופית - תכניות המצטרפות לתכנית הותיקה הקיימת באוניברסיטה העברית. השאלה המושגית המרכזית שתעמוד

לקראת סוף הכנס השנתי שלנו, שלדעתי היה אחד המוצלחים שהיו לנו, נגשו אלי שתי משתתפות, זו אחר זו, והביעו "תלונה": האחת גילתה שבכנס לא הוצגו עבודות מהדיסציפלינה הפסיכולוגית; לשנייה היו חסרות עבודות הקשורות למגזר השלישי בתחום התרבות. לשתיהן, שהשתתפו בכנס שלנו בראשונה, הצגתי "חסרים" אלה כאתגר וביקשת מהן לדאוג שבכנס הבא מצב עניינים זה ישתנה בכיוון הרצוי להן. זוהי עובדה שרוב העבודות המוצגות בכנסים שלנו עוסקות במגזר השלישי בהקשר של רווחה (במובן הרחב של מושג זה) ומדיסציפלינות החוקרות בדרך כלל תחום זה (עבודה סוציאלית, סוציולוגיה, מדע המדינה, כלכלה). אבל לפני שנתיים, הוצגה לראשונה עבודה בהיסטוריה, בשנה שעברה קיימנו מליאה של היסטוריונים, והשנה היה מושב שכלל שלוש עבודות מחקר היסטוריות מרתקות. נראה לי שהדיסציפלינה ההיסטורית קנתה לה מקום של קבע בכנסים שלנו, ויותר חשוב מכך - היא פותחת התמחות במחקר ההיסטורי ועבודות על המגזר השלישי מופיעות עתה בכנסים של היסטוריונים. לידיעת קוראינו מחפשי האתגרים: מחוץ לעבודות מהדיסציפלינה הפסיכולוגית, טרם הוצגו בכנסים שלנו עבודות על המגזר השלישי בפרספקטיבה פילוסופית, וגם חוקרי ספרות טרם זכינו לשמוע. הדברים נכונים גם כשמדובר בתחומי תכן: לא זכורות לי עבודות על ארגוני פנאי, הנצחה או ארגוני דת.

מיותר לציין שתוספות כאלה של דיסציפלינות ותחומי תוכן יעשירו מאד את הבנתנו.

ועוד בשולי הכנס: ההצלחה האקדמית של הכנסים שלנו כל שנה ואפילו המוניטין שיצא להם, לא מצליחה להגדיל באופן משמעותי את מספר המשתתפים בהם, שנשאר כבר כמה שנים סביב 120-150, אם סופרים את כל המשתתפים - גם אלה שבאים רק לחלק מהכנס. אין ספק שכנס בים המלח מרתיע רבים בגלל המרחק ממרכז הארץ. מצד שני, בתחילת דרכו של ה"מרכז" בחרנו בים המלח דווקא בגלל הריחוק וההתנתקות מהעשייה היום-יומית של אנשים עוסקים המשתתפים בכנסים שלנו, כדי ליצור "קהילה" של חוקרים ומשתמשים במחקר. נראה שמטרה זו הושגה עתה ואולי יש מקום לחשוב על הרחבת המעגל. ביקשנו ממשתתפי הכנס לתת לנו משוב בשאלה של מקום קיום הכנס בעתיד, וזכינו רק למספר קטן של תשובות. אני מנצל טור זה לשאול את הקוראים לגבי העדפתם במקום הכנס: ים המלח או מרכז הארץ. נשמח לשמוע תגובות גם ממי שלא השתתף בכנסים שלנו.

סיכום מליאה:

התקשורת והחברה האזרחית

רולי רוזן

מסרים של שינוי חברתי, החורגים מן המוסכמות הרגילות.

גיורא רוזן, שהנחה וסיכם את הדיון, טען כי "יש שלוש צלעות למשולש התקשורת (ערוצי טלוויזיה ראשיים, עיתונות ורדיו). אחת מייצגת את השלטון, השנייה מייצגת את בעלי מניות התקשורת והשלישית את האזרח. השתיים הראשונות הן בעלות שליטה וחזקה מובנת מאליה. הצלע השלישית, המייצגת את האזרחים, הצופים, המאזינים, וגם את העיתונאים, העורכים, המגישים היא הצלע החלשה, מול כוחות שיש להם אינטרסים צולבים שלא בהכרח מעמידים את האינטרסים של המשתמשים במרכז". לאור זאת, אמר רוזן, עולה שאלה: "האם לא הגיעה העת שארגונים חברתיים יהיו בתקשורת מרחב התערבות חיוני, אשר היעדרם ממנו יצר בעיה, שהחברה כבר משלמת את מחירה?" שאלה זו נשארה פתוחה להמשך דיונים בין משתתפי הכנס והפאנליסטים.

הבחנת את יחסי התקשורת והמגזר הערבי בישראל, וגברת **רולי רוזן** משת"ל, שירותי תמיכה ויעוץ לארגונים לשינוי חברתי (שהחליפה את רחל ליאל, מנכ"לית שתי"ל).

משתתפי הפאנל דנו ביחסים המורכבים שבין התקשורת לארגוני המגזר השלישי, הן כפי שהם נתפסים על-ידי התקשורת והן כפי שהם נראים על-ידי הארגונים. לא אחת התלוננה סיני, היא מקבלת פניות מארגונים לפרסם את 'מעשיהם הטובים', בלי שהפונים מודעים לכללי העבודה המקובלים בתחום, לקריטריונים של מה נחשב מעניין ומה לא. לדרישה להתמקצעות של הארגונים בתחום הצטרף גם הפרופסור לימור. רוזן וזועבי, לעומת זאת, טענו, כל-אחת בדרכה, כי הבעיה איננה רק בחוסר ידע מקצועי של הארגונים, אלא היא טמונה באופי עבודת התקשורת בכלל: היא נוטה לפעול בתוך הקונצנזוס, לחזק עמדות קיימות (כולל דעות קדומות) והיא מתקשה מאוד להעביר

"האם די בהגבלות הרגולציה שקבע המחוקק ביחס לתקשורת, או שהיה רצוי יותר כי אזרחים, כיחידים או במסגרת ארגונים חברתיים, ישפיעו על התנהלות השיח התקשורתי, במטרה להבטיח ערכי יסוד של חברה דמוקרטית, אזרחית, הוגנת וטובה?" שאלה זו נשאלה ע"י **גיורא רוזן**, נציב תלונות הציבור של הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו, בפאנל שעסק בנושא "התקשורת והחברה האזרחית". "התקשורת הציבורית היא מרחב ציבורי דמוקרטי, וכדי להבטיח שתהיה כזאת עליה לאפשר לכלל האזרחים הזדמנות להשפיע עליה, כדי שתייצג את ענייניהם השונים והמגוונים במסגרתה" אמר רוזן.

קריאה פרובוקטיבית זו שימשה פתיחה טובה להמשך הדיון, בו השתתפו גם הגברת **רותי סיני**, כתבת הרווחה של עיתון הארץ, פרופסור **יחיאל לימור**, ראש ביה"ס לתקשורת במכללה האקדמית ספיר, גברת **חנין זועבי**, מנכ"לית עמות אעלאם

סיכום מושב מדיניות - יחסי משרד הרווחה עם החברה האזרחית והמגזר השלישי

מוטי טליאס ודוד כנפו

התייחסות בדוח. לדוגמא, הצורך לשלב מדדי הערכה שנבנו בשיתוף של הצדדים במסגרת פרויקטים המבוצעים בשיתוף בין עמותות למשרד. דוגמא נוספת היא הוספת המרכיב של סגירת החלטות בעניין תמיכות כבר בתחילת שנת עבודה, כחלק מהמאמץ ליצירת בהירות תקציבית עליו המליץ הדוח באמצעות מעבר לתקציב רב שנתי. הדוברים גם התייחסו לצורך החיוני ביצירת סביבה הוגנת להתמודדות על קבלת תמיכות.

נציג המשרד, מר **דוד כנפו**, קיבל את הערות הדוברים בברכה. יחד עם זאת הזכיר כי חוסר יציבות פוליטית משפיע על כל ניסיון להובלת שינויים במערכת הציבורית, וכי ההצלחה טמונה גם בשיתוף פעולה מתמשך בין המגזר למשרד.

במהלך שביצע, ראו תרומה חשובה ברעיונות המוצעים בדוח, אולם הביעו חששות לגבי הסיכויים להביא את ההמלצות לכלל ביצוע לאור ניסיון העבר בתחומים אחרים.

על מנת להגביר את הסיכויים ליישומם של הדוח הציעו הדוברים מספר רעיונות, המיועדים להבטיח את מחויבותו של הדרג המקצועי הקבוע למהלך. שני הכיוונים הבולטים שהוצעו היו, לשלב את אנשי המטה במשרד (חשובות, יועץ משפטי, יחידות המיכון) ואת גורמי המטה הממשלתיים הנוגעים לעניין - בעיקר משרדי האוצר והמשפטים. הדוברים הדגישו עם זאת כי אין במהלכים אלו תחליף לצורך להבטיח גיבוי פוליטי מתמשך למהלך על מנת לממשו.

שני הדוברים העלו גם נקודות שלא קיבלו

במסגרת המושב הוצגו עיקרי ההמלצות של הדוח על מדיניות משרד הרווחה כלפי המגזר השלישי, אשר גובשו על ידי צוות בין-אגפי מיוחד שהוקם עם כניסתו של המנכ"ל החדש לתפקידו. ההמלצות מאמצות גישה חיובית ומעודדת כלפי המגזר, תוך שמירה על מקומו ותפקידיו של המשרד כגורם ממלכתי ציבורי, ומצביעות על מגוון רחב של תחומים לקידום גישה זו, כגון: שיתוף בקביעת מדיניות, מתן מידע, מתן העדפה במכרזים, שימוש מכוון בתמיכות לעידוד התפתחות המגזר בתחומים חיוניים למשרד, ועוד.

על הדוח הגיבו שני משתתפים מטעם המגזר השלישי, המצויים בקשרי עבודה עם משרד הרווחה: מר **ראובן דרבסי**, מנכ"ל עמותות תקומת אריה ובית לכל ילד, ומר **שמעון סיאני** מנכ"ל עמותת ידידים. שני הדוברים חיזקו את ידי המשרד

מבט נוסף על המגזר השלישי

ארגון הורי השבויים, ירושלים

כרם-אברהם, רחוב עמוס 16, בירת שלמה יברוך

P.O.W'S PARENTS' ORGANIZATION, JERUSALEM

KEREM-ABRAHAM, 16 AMOS STR., SHLOMO YABROV'S HOUSE

* 1948-1949

ד"ר פולה קבלו

כדי לעורר את דעת הקהל העולמית לבעיה וכן כדי להבטיח יחס הגון ל שבויים מצד שוביהם, הציעו ההורים שיותר להם לבקר במחנות בהם כלואים שבויים ערביים. הם הציעו להעניק ל שבויים הערביים תשורות ולתת פרסום לביקור בעיתונות העולמית "כדי לעורר את השלטונות הערביים להעניק יחס הגון ל שבויים היהודים".

ראשוני השבויים שוחררו בראשית פברואר ועד ה-3 במארס שוחררו כל השבויים ששהו אותה עת במחנה מפרק בחמש קבוצות. יום לאחר שחרורם נפתח ברודוס המו"מ הרשמי בין ישראל לירדן.

לקריאה נוספת על התארגנות למען שבויי 1948: **דניאל נדב**, הלוח בשבי, משרד הביטחון והמרכז לתולדות כוח המגן ע"ש ישראל גלילי, תשנ"ז. המקורות למאמר זה: גנזך המדינה, ארכיון אישי - דוד צבי פנקס, 59/3074.

פינת ההיסטוריה היא מדור קבוע המתפרסם במידעון המרכז לחקר המגזר השלישי ומטרתו להאיר את הזווית ההיסטורית של תופעת המגזר השלישי בישראל. בכל עלון נציג תעודה מוארת שתספר על יוזמה או ארגון שפעלו בעבר. נשמח לקבל טורים או תעודות בעלות ערך היסטורי מקוראי העלון והקהל המתעניין.

את הטורים ניתן לשלוח אל: פולה קבלו בדוא"ל pkabalo@bgumail.bgu.ac.il

* מתוך נייר המכתבים הרשמי של הארגון

הארגון מהתכתבויות שהחלו כבר באוגוסט 1948. משלחת ה'הורים' הראשונה נפגשה עם ראש הממשלה ושר הביטחון ועדויות על הפגישה מופיעות הן ביומן בן-גוריון והן במכתב סיכום הפגישה ששלח דוד צבי פנקס, איש 'המזרחי', מראשי ועדת הביטחון הישובית במלחמת העצמאות וחבר מועצת המדינה הזמנית, לבן-גוריון. מן העדויות עולה שארגון ההורים, לא הסתפק בפעילות פילנתרופית בנוסח איסוף תרומות וציוד ל שבויים, אלא תפס את עצמו כגורם מסנגר המייצג את האינטרסים והצרכים של השבויים מול גורמים רשמיים (הנהגה מקומית וגורמים בי"ל), וכן פעל ליצירת לחץ ציבורי כדי לזרז את הליכי המו"מ לשחרור האזרחים.

הארגון פעל על כן בכמה מישורים:

- * הבטחת הקשר השוטף עם השבויים באמצעות מכתבים וחבילות ובאמצעות קשר עם נציגי הצלב האדום.
- * שיפור תנאי המחיה של השבויים במחנה וקבלת דיווחים שוטפים על מצבם התזונתי.
- * משלוח ציוד בסיסי - שמיכות ומזרנים למשל, שאותם רכשו בכספם הפרטי ובכספי תרומות
- * הפניית בקשה למשלוח רב למחנה השבויים כדי להעניק תמיכה רוחנית לאסורים (יש לזכור שרבים מן השבויים היו בני העדה החרדית בירושלים).
- * תביעה לעדכון שטף בהתקדמות המו"מ.

ב-13 במאי עזבו אחרוני הבריטים את העיר העתיקה בירושלים והחל מן ה-15 במאי ניטשו בעיר קרבות קשים מול הלגיון הירדני שבסופם, ב-28 במאי, החליטו פיקוד הרובע היהודי ונציגי האוכלוסייה להיכנע.

בתנאי הכניעה סוכם שהלוחמים ילקחו בשבי ואילו הפצועים הקשים והאזרחים שאינם לוחמים יועברו לקווי היהודים, אך בפועל נלקחו בשבי גם זקנים וילדים. בסך הכל היו בידי ממלכת עבר הירדן כ-800 שבויים, יותר ממחציתם - אזרחים.

במחקר מקיף אודות פרשת שבויי מלחמת העצמאות הישראלית, מצביע **דניאל נדב** על כך שהנהגת המדינה, שהיתה טרודה כל כולה בניהול המערכה הצבאית, התפנתה לטיפול בענייני השבויים רק לקראת סיום המלחמה ועם תחילת המגעים לשחרור השבויים. על רקע זה הוא מדגיש את פעילותה של יחידת הקשר לצלב האדום שהוקמה מיד עם קום המדינה ושיחררה למעשה את קברניטי המדינה מעול הדאגה השוטפת לרווחת השבויים.

אך מעיון בתיקי ארכיון המדינה עולה כי במקביל לאותה יחידה, הוקמו עוד ארגונים לטיפול בשבויים. אחד מהם **ארגון הורי השבויים ירושלים** (P.O.W's Parents Organization Jerusalem) פעל למען השבויים תושבי ירושלים שנכלאו במחנה מפרק שבעבר הירדן. אנו למדים על קיומו של

ברכות

לד"ר ורדה שיפר

עם אישור עבודת הדוקטורט שלה בנושא: "חברה אזרחית, וחלוקה מחדש של עוצמות" וסמכויות בין רשויות שלטוניות".

ברכות

לד"ר אליעזר בראונר

עם אישור עבודת הדוקטורט שלו בנושא: "מאפיינים התנהגותיים מבניים וסביבתיים של ארגוני המגזר השלישי בישראל העוברים עבירות הקשורות בניצול לרעה של מעמדם המועדף".

פרסום חדש

דו"ח מסד הנתונים של המגזר השלישי בישראל 2004

מציג ממצאים חדשים מתוך מסד הנתונים של המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי.

ניתוח הנתונים מתייחס לתשלומי שכר בארגוני המגזר השלישי ולפריסה מחוזית של המגזר השלישי בישראל.

ניתן לרכוש את הפרסום באמצעות שליחת הטופס המצ"ב.

מלגה מטעם המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי בישראל לשנת 2004

המשכיותם ודעיכתם של ארגונים וולונטריים בהגירה ותפקידם בהתאקמות של מהגרים במדינות החדשות. ארגונים וולונטריים בקרב מהגרים הינה תופעה הרווחת בעולם. בישראל פועלות 26 התאחדויות עולים המאורגנות על פי מוצא ואשר עוסקות בקליטת עליה ובשימור המורשת התרבותית של מגוון עדות.

המחקר מתמקד בהתאחדות עולי אמריקה הלטינית ה-OLEI. חקר מקרה על ארגון ה-OLEI מעניין כשלעצמו על רקע פעילותו בישראל כמדינה קולטת עלייה, וכן על רקע היותו ארגון שנוסד דווקא בקרב אוכלוסיית עולים שהשתלבו ברוב המגזרים ושחיי החיים בארץ. השאלה המרכזית שעמה ינסה המחקר הנוכחי להתמודד הינה: באיזו מידה וכיצד תורמת ה-OLEI להשתלבותם של עולי אמריקה הלטינית בחברה הישראלית, והאם וכיצד מובילה להתבדלותם.

חלוקת המלגות על ידי **המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי** הנערכת זו השנה השביעית, נעשית במטרה לקדם ולפתח את הידע אודות מגזר זה על ידי תמיכה בסטודנטים ממוסדות להשכלה גבוהה הכותבים עבודות מחקר לתארים מתקדמים בנושא המגזר השלישי בישראל. השנה גבר מספר הפניות למלגות, דבר המצביע על ההתעניינות הגוברת בתחום זה בקרב סטודנטים לתארים מתקדמים מתחומים וממוסדות שונים ועל גידול שחל במספר הסטודנטים הכותבים עבודות תזה ודוקטורט בנושאים אלה. מתוכם נבחרה הסטודנטית **דבי בבס** מהאוניברסיטה העברית. **המרכז** מברך את דבי ומאחל לה הצלחה בהמשך עבודתה.

עבודת הדוקטורט שלה עוסקת בנושא **"התאחדות עולי אמריקה לטינית - דינאמיקה של ארגון וולונטרי בהגירה ובקליטה"**. הסוגיה הנחקרת הינה תופעת היווצרותם,

טקס הענקת מלגה בכנס המרכז. מימין לשמאל: דבי בבס, ד"ר הדרה בר מור.
Scholarship Award Ceremony (from left to right): Dr. Hadara Bar-Mor, Deby Babis.

כנס האביב השנתי ה-7 של המרכז

של אורח הכנס, פרופ' יחזקאל הזנפלד מאוניברסיטת UCLA, בנושא "תיאוריות ארגוניות של המגזר השלישי". הזנפלד התייחס לשיטות הסיווג הנהוגות של ארגוני מגזר שלישי והציע שיטה אינטגרטיבית יותר. המגיבים היו פרופ' **חיה יצחקי** מאוניברסיטת בר אילן, עו"ד **אופיר כץ** ופרופ' אמירטוס **אליעזר יפה** מהאוניברסיטה העברית.

הכנס הסתיים במליאה בה הוצגו ממצאים חדשים מתוך מסד הנתונים של **המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי**. הפעם, הממצאים התייחסו לתשלומי שכר בארגוני המגזר השלישי ולפרסיה מחוזית של המגזר השלישי בישראל. תגובות לממצאים נשמעו מפי פרופ' הזנפלד ומר **עמירם בוגט**, רשם העמותות לשעבר.

בארוחת הערב בירך רקטור האוניברסיטה, פרופ' **ג'ימי ויינבלט** את **המרכז** על עבודתו החשובה, ויז"ר ועדת המלגות, ד"ר הדרה בר-מור, העניקה מלגה מטעם **המרכז** לגב' **דבי בניס**, תלמידת מחקר לתואר שלישי מהאוניברסיטה העברית ובירכה אותה לרגל זכייתה. בארוחת הצהריים למחרת, בהשתתפות נשיא האוניברסיטה פרופ' **ברוורמן**, הוענק לפרופ' הזנפלד "פרס על חדשנות בחקר המגזר השלישי".

הנושאים החדשים שהועלו השנה בכנס והגידול במספר העבודות שהוצגו מעידים על המודעות הגוברת בציבור לגבי ארגוני המגזר השלישי והצורך להרחבת הידע בנושא.

תמונות של הכנס מופיעות באתר האינטרנט של **המרכז**: www.bgu.ac.il/ICTR

גם השנה נערכו בכנס מושבים מקבילים, במסגרתם נערכו פנלים והוצגו עבודות מחקר של חוקרים ישראלים ממוסדות מחקר שונים. מספרם הגדול של החוקרים המציגים במסגרת הכנס את עבודותיהם, הוא נתון המשקף תקווה גדולה לעתיד. ההצגות היו בנושאים מגוונים כמו זימות חברתית, היסטוריה של החברה האזרחית, בריאות ורווחה, התנדבות ועוד. השנה נערכו גם מושבים מקבילים על מחקרים והתפתחויות חדשות בתחום המגזר השלישי וקשריו למגזר הציבורי. גיוון זה הדגיש שוב את רב התחומיות של המגזר השלישי בישראל כתחום מחקר ואת הצורך להרחיבו לתחומי מחקר נוספים בעתיד.

מלבד הדיונים האקדמיים, התקיימו כרגיל מפגשים חברתיים וארוחות חגיגיות. ארוחת הבוקר נוצלה לפגישה של "ארגון חוקרי המגזר השלישי והחברה האזרחית". במושב זה נתברשו המשתתפים על ידי יו"ר הארגון ד"ר **הדרה בר-מור**, על הקמתו הרשמית של ארגון החוקרים ורישומו כעמותה.

נפתחה ההרשמה ל"סגמה לניהול מלכ"רים"

של המגזר השלישי בישראל, כמו גם במדינות אחרות, ולגידול ניכר במספר ארגוני המגזר השלישי (מלכ"רים) ובהיקף פעילותם. סביב פעילות זו יש התעניינות ציבורית רבה, שכן לארגונים אלה תפקידים חיוניים באספקת שירותים מגוונים בתחומי חיים שונים (רווחה, תרבות, איכות הסביבה וכו') ובפיתוח החברה האזרחית. ניהולם מצריך מחויבות ערכית ומקצועית עמוקה, בצד שליטה במיומנויות מגוונות ייחודיות לתחום זה, הכוללות בין השאר עבודה עם מתנדבים ותורמים, וכן יכולת יצירת איזונים יצירתיים בין גורמים שונים, ציבוריים ופרטיים, הנמצאים בסביבת ארגונים אלה.

מטרת **המגמה לניהול מלכ"רים** באוניברסיטת בן גוריון היא לפתח את מנהיגות העתיד של ארגוני המגזר השלישי בישראל. לשם כך פותחה תכנית לימודים חדשנית.

הלימודים במגמה יקנו לסטודנטים את הידע הבסיסי הדרוש לניהול ארגוני מגזר שלישי, זאת תוך שילוב עם המיומנות והערכים המאפיינים תחום פעילות זה. מדובר במקבץ של קורסי חובה ובחירה, תיאורטיים ויישומיים וכן פרקטיקום.

הקורסים התיאורטיים יעסקו בהיבטים חברתיים, פוליטיים, כלכליים, משפטיים והיסטוריים של המגזר השלישי ובתופעות קרובות כגון זימות חברתית ואחריות חברתית של עסקים. **הקורסים היישומיים** יעסקו בהיבטים ניהוליים מעשיים של ארגוני המגזר השלישי כגון גיוס תרומות ומתנדבים, שווק במגזר השלישי, עבודה עם מועצת מנהלים וכו'. **הפרקטיקום** יאפשר לסטודנט להכיר מקרוב ולהתנסות בפעילות ניהולית של ארגון מגזר שלישי במשך שנה שלמה.

במגמה לניהול מלכ"רים ילמדו מרצים ומומחים, מהארץ ומחו"ל העוסקים באופן ספציפי בתחום המגזר השלישי וחוקרים אותו. לרשות הלומדים **במגמה** תעמוד ספריית "המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי" באוניברסיטת בן גוריון, הכוללת חומר לימודי רב שעניינו המגזר השלישי והחברה האזרחית בישראל ובעולם. כמו כן תהיה להם גישה ל"מסד הנתונים של המגזר השלישי בישראל". קורסי **המגמה** ירוכזו בימים מסוימים מתוך התחשבות בסטודנטים עובדים. משך הלימודים - שנתיים.

המגמה לניהול מלכ"רים מעונינת לגייס לשנת הלימודים תשס"ה מספר מצומצם ונבחר של סטודנטים בעלי נתונים אישיים גבוהים, בעלי כושר מנהיגות ובעלי מחויבות לניהול ערכי ומקצועי של ארגוני המגזר השלישי.

המגמה מוצעת במסגרת המחלקות למנהל עסקים ומנהל ומדיניות ציבורית והיא תשולב בתוכנית הלימודים של כל אחת משתי המחלקות. המעוניינים ללמוד **במגמה** צריכים להירשם ולהתקבל למחלקה למנהל עסקים או למחלקה למנהל ומדיניות ציבורית בביה"ס לניהול. במסגרת תהליך ההרשמה על המועמד המעוניין למלא את "שאלון הקבלה למועמד למגמת ניהול מלכ"רים". הלומדים **במגמה** ייבחרו על סמך נתוניהם האישיים כפי שיבואו לידי ביטוי ב"שאלון".

את תוכנית הלימודים **במגמה** מלווה ועדה מייעצת המורכבת מאנשי עסקים, אנשי אקדמיה ומנהלים בכירים במגזר השלישי.

פרטים ומידע על המגמה אפשר לקבל בטלפון: 08-647-2323 או בפקס: 08-647-7607. שאלות על המגמה ניתן להפנות ל: malkar@som.bgu.ac.il

אתר האינטרנט של המרכז:
www.bgu.ac.il/ICTR

הנכם מוזמנים לשלוח הצעות, הערות או חומרים לעלון לדוא"ל: ictr@bgumail.bgu.ac.il ואנו נשתדל לכלול אותם.

מחקר חדש במרכז: מיפוי ארגונים בתחום אי הביטחון התזונתי

אסתר לוינסון

4. לבחון את צרכי הארגונים.
5. לסייע ליצירת רשת של ארגונים לחלוקת מזון שתוכל לשתף פעולה ולענות על הצרכים בשטח, במטרה להגדיל את היעילות ואת הנגישות למזון, לקדם מודעות לבעיה של אי ביטחון תזונתי ולקדם תכניות נאותות ומדיניות בתחום זה.

המחקר המתבצע במסגרת **המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי** נתאפשר הודות לפרוץ לשיפור ביטחון תזונתי שיזם את המחקר וגייס את המימון לביצועו. בראש המחקר עומדת גב' **אסתר לוינסון** בליווי פרופ' **בני גדרון**. בצוות ההיגוי של המחקר משתתפות נציגות משרדי החינוך והרווחה, מכון ברוקדייל, המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה באוניברסיטת בר-אילן, מתן – הדרך שלך לתת וכמובן הפרוץ לשיפור ביטחון תזונתי בישראל.

המסייעים בתחום של אי ביטחון תזונתי. הפרוץ רואה את תפקידו בעידוד התווית מדיניות ותוכניות פעולה לפתרון בעיות העוני ולהבטחת מזון.

בשלב הראשון ייערך מחקר רוחב כוללני באמצעות שאלונים שיופצו לכל העמותות בתחום אי הביטחון התזונתי. בשלב השני יבוצע מחקר אורך, בו ייחקרו לעומק כמה עמותות המייצגות דפוסי פעולה שונים, לפי אזורים גיאוגרפיים.

מטרות הסקר:

1. תיעוד סוג הארגונים ודרך עבודתם זיהוי מכשולים, הזדמנויות, חוזקות וחולשות.
2. ליצור בסיס נתונים זמין שיהווה כלי לתכנון הפעילות של הארגונים.
3. לייעל את עבודת הארגונים כדי לכסות את צרכי האוכלוסייה הנזקקת.

ארגונים רבים קמו בשנים האחרונות בישראל כדי לספק מזון לאנשים ומשפחות הסובלים מאי ביטחון תזונתי: עמותות, חברות ללא כוונות רווח, יוזמות פרטיות לא ממוסדות וכן רשויות מקומיות שלקחו על עצמן את התפקיד של סיוע באספקת מזון לתושביהן. בשלוש השנים האחרונות בוצעו כמה מחקרים על הארגונים הפועלים בתחום אי הביטחון התזונתי, מהם ניתן ללמוד באופן ראשוני על הגידול במספר הארגונים, דפוסי פעילות, פריסה גיאוגרפית, מניעים להקמת הארגונים ועוד. הגידול במספר הארגונים ובהיקפי הפעילות שלהם, משקפים את המצב הכלכלי הקשה אליו נקלעו משפחות רבות, שהמצוקה הובילה אותן עד כדי אי ביטחון תזונתי.

הפרוץ למאבק בעוני ובאי ביטחון תזונתי, המורכב מארגונים פילנתרופיים, יזם את מיפוי הארגונים

ממצאי מסד הנתונים של המרכז לשנת 2004

יעל אלון

והבריאות גבוהה. בתחומי הרווחה, הדת והחינוך החרדי רמת השכר נמוכה במיוחד. שיעור הגידול בהיקף השכר המשולם בתחומי החינוך והרווחה היה גבוה מהמוצע בכלל המגזר, דבר התומך בממצאים קודמים לגבי מגמת הפרטה של שירותים אלה.

עו"ד בוגט תהה אם הממצאים לא מרמזים לכך שהארגונים משתמשים בכוח אדם בהיקפים גדולים יותר, אך לא בדרך של העסקת עובדים, אלא בדרכים עקיפות כגון: תשלומי מלגות, שימוש בקבלני משנה וכיו"ב. פרופסור הזנפול ציין כי נתוני המסד בונים נדבך נוסף של ידע לגבי ארגוני המגזר השלישי בישראל. ידע המזמין מחקרים נוספים שיאירו אספקטים שונים של פעילות המגזר.

ולמעלה ממחצית הארגונים הערבים נמצאים במחוז הצפון. התפלגות תחומי הפעולה של הארגונים שונה ממחוז למחוז. הדבר נכון גם לגבי ארגונים דתיים, ששיעורם גבוה במחוז ירושלים ובמחוז הדרום. במחוז תל-אביב שיעורם הוא הנמוך ביותר, ולמעלה ממחציתם מרוכזים בעיר בני ברק.

הפרק השני של הדו"ח עוסק בסה"כ תשלומי שכר של ארגוני המגזר השלישי (בהסתמך על נתונים שנתקבלו ממש הכנסה באמצעות ש.ע.מ.). יעל אלון הצביעה על כך שרק 30% מהארגונים הפעילים מעסיקים עובדים. מרבית הארגונים המשלמים שכר, משלמים שכר בהיקף נמוך. הארגונים הנמצאים בעשירון העליון מבחינת היקף תשלומי השכר משלמים 84% מכלל השכר המשולם במגזר. רמת השכר בארגונים בתחום ההשכלה הגבוהה

המליאה שנעלה את כנס המרכז לחקר המגזר השלישי הוקדשה לדו"ח מסד הנתונים של המגזר. במושב לקחו חלק אנשי **המרכז**: פרופסור **בני גדרון**, **רינת בן-נון ויעל אלון** שהציגו את הדו"ח, והמגיבים היו עו"ד **עמירם בוגט** ששימש עד לאחרונה כרשם העמותות ופרופסור **יחזקאל הזנפול** מאוניברסיטת UCLA.

גב' בן-נון הציגה את הפריסה המחוזית של המגזר השלישי בישראל. מהניתוח עולה שארגוני המגזר נוטים להתרכז במחוזות ירושלים ותל-אביב הנהנים ממעמד של מרכזים לאומיים, מרכזי שירותים ומרכזים פיננסיים. עם זאת, לאורך השנים קיימת עליה מתונה במשקלם היחסי של המחוזות האחרים, ומחוז הצפון והדרום במיוחד. המצב שונה ביחס לארגונים הערבים: מחוזות ירושלים ותל-אביב אינם מהווים עבורם מרכז,

Navigating the Media: A Practical Guide for Activists of Social-Change Organizations

Rolly Rosen, Ephraim Davidi and
Marzuk Halabi

“Although social-change organizations generally wish to change the world, they frequently fail to extend their circle of supporters to beyond a few close friends. The ability to work professionally with the media can enhance an organization’s work potential. This guide was designed for this purpose.

The Guide discusses building a strategic plan for interfacing with the media, the spokesperson’s function, creating media-catching events, organizing press conferences, writing press announcements, and conducting radio, TV or press interviews.

This Guide provides a clear and practical outline of these and other issues affecting activists of third sector organizations in general, and social-change organizations in particular, that wish to make use of the media” (from the book’s back cover).

The Guide was published by Shatil Support and Counseling Services for Social Change Organizations, set up by the New Israel Fund in 1982. Shatil offers professional counseling services to social-change organizations working to further human and civil rights, social justice and pluralism in Israel. Within this framework, Shatil has published a series of guides dealing with issues such as: writing applications for grants, cooperation with businesses, project evaluation, lobbying, the NPO Law, and the like. For further information on Shatil publications, go to: www.shatil.org.il.

NEW PUBLICATION

*The Report of the Israeli
Third Sector Database, 2004*
presents new findings from the
ICTR’s database.

The report focuses on an analysis
of the data on salary-paying third
sector organizations and the
regional distribution of third
sector organizations in Israel.

For a copy of the report, please
return the attached form.

תקשורת עם התקשורת: מדריך מעשי לפעילי ארגונים לשינוי חברתי

רולי רוזן, אפרים דוידי ומרזוק חלבי

“ארגונים לשינוי חברתי שואפים בדרך כלל לשנות את העולם, אך לעיתים קרובות הם מתקשים להרחיב את מעגל המסוכנעים אל מעבר למספר חבריהם הקרובים. יכולת לעבוד באופן מקצועי מול אמצעי התקשורת ההמוניים עשויה להרחיב את אפשרויות הפעולה של הארגונים, ולכך נועד מדריך זה.

כיצד בונים תכנית אסטרטגית לעבודתו של ארגון לשינוי חברתי מול התקשורת? מהו תפקיד הדובר? כיצד בונים אירועים מושכי תקשורת, מתי נכון לארגן מסיבות עיתונאים, כיצד כותבים הודעה לעיתונות ואיך מתכננים לראיון ברדיו, בטלוויזיה או בתקשורת הכתובה?

באופן מעשי, בהיר וממוקד, עונה המדריך לשאלות אלו ולרבות אחרות המעסיקות פעילי ארגונים לשינוי חברתי בפרט, ופעילים במגזר השלישי המבקשים לעבוד מול התקשורת בכלל.” (מתוך העטיפה האחורית של הספר).

המדריך יצא לאור מטעם ארגון שתי”ל, שירותי תמיכה ויעוץ לארגונים לשינוי חברתי, אשר נוסד ע”י הקרן החדשה לישראל בשנת 1982. שתי”ל מציע שירותי יעוץ למקצועי לארגונים לשינוי חברתי, הפועלים לקידום זכויות האדם והאזרח, הצדק החברתי והפלורליזם בישראל, ומפרסם בתוך כך סידרת מדריכים העוסקים בנושאים כגון: כתיבת בקשות מענק, שיתוף פעולה עם עסקים, הערכת פרויקטים, עבודת לובי, חוק העמותות ועוד. מידע נוסף על פרסומי שתי”ל ניתן למצוא באתר www.shatil.org.il

ICTR Director: Benjamin Gidron ♦ Editor: Maggi Levi ♦ Graphic Design: Nitza Yogev
Published by the ICTR, Ben-Gurion University of the Negev

מנהל המרכז: פרופ' בנימין גדרון ♦ עורכת: מגי לוי ♦ עיצוב גרפי: ניצה יוגב
מוציא לאור: המרכז הישראלי לחקר המגזר השלישי, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

Newsletter

ISRAELI CENTER FOR THIRD SECTOR RESEARCH

BEN - GURION UNIVERSITY OF THE NEGEV

No. 16, June 2004 | P.O.B 653, Beer-Sheva 84105 Israel | Tel: 972-8-6472323 | Fax: 972-8-6477607 | ictr@bgumail.bgu.ac.il | www.bgu.ac.il/ICTR

The ICTR's 7th Spring Conference Dead Sea, 17-18 March, 2004

Maggi Levi

Researchers, directors of NPOs and foundations, directors in the public sector, students and major activists of the third sector in Israel, gathered for two days at the Caesar Hotel at the Dead Sea for the Center's 7th Annual Spring Conference. The conference presented new research on the third sector in eight sessions, which focused on a number of areas, and four plenary sessions on major topics

The plenary held on the first day of the conference focused on *The Media and Civil Society*. Participants in the plenary

(Mr. **Giora Rosen**, Ms. **Ruth Sinai**, Ms. **Rolly Rosen**, Professor **Yehiel Limor**, and Ms. **Haneen Zoabi**) discussed the complex relationship between the media and third sector organizations, both from the perspective of the media and the organizations themselves.

In the first plenary on day two of the conference, Ms. **Michal Bar** delivered a presentation on the *Recommendations of The Review Committee of Government*

Continued on page F

Registration has opened for the Nonprofit Management

Specialization in the Department of Business Administration and the Department of Public Policy and Administration at Ben Gurion University of the Negev (under the auspices of the Rich Foundation)

The **Nonprofit Management Specialization** will be opening at Ben Gurion University's Management School in the coming academic year (2004/2005). The specialization, which is financed by

Continued on page G

Contents:

The ICTR's 7th Spring Conference	A
Registration has opened for the Nonprofit Management	A
Director's Column	B
Findings of the ICTR Database, 2004	C
Summary of session: The Policy of the Ministry of Social Affairs toward Civil Society and the Third Sector	C
Summary of the Plenary: Media and Civil Society	D
History Corner: The POW's Parents Organization Jerusalem, 1948-1949	E
Scholarship awarded by the Israeli Center for Third Sector Research, 2004	F
New Research at the Center: Mapping of Organizations dealing with Food Insecurity	H
Session of The Association of Third Sector and Civil Society Researchers in Israel	H
New Publication: The Report of the Israeli Third Sector Database, 2004	n
Off the Shelf: Navigating the Media	n

הענקת פרס על חדשנות במגזר השלישי 2004. מימין לשמאל: פרופ' יחזקאל הזנפלד, פרופ' אבישי ברורמן ופרופ' בני גדרון.
The ICTR Award for Innovation in Third Sector Research 2004. From left to right: Prof. Benjamin Gidron, Prof. Avishay Braverman, Prof. Yeheskel Hasenfeld.

Director's Column

Toward the end of our annual conference, which in my opinion was one of the most successful so far, I was approached separately by two people, who were participating in our conference for the first time. They “complained” that the conference did not include papers in the psychological discipline and about cultural issues, respectively. I suggested that they consider these “shortcomings” a personal challenge, which they would undertake to rectify by the next conference.

It is a fact that most papers at our conferences focus on the welfare arena (in the broad sense of the term) and come from the more “traditional” disciplines dealing with the Third Sector such as social work, sociology, political science, and economics. Two years ago, however, we accepted a paper that focused on the third sector from a historical angle. Last year we held a plenary session dealing with history, and this year one of the sessions included three fascinating presentations on historical research of the third sector. I think that we can state with some confidence that the historical discipline has become an integral feature of our conferences and, even more importantly, has created a new specialty: historical research of the third sector. To prove the point, conferences on the history of Israel now include presentations on the third sector. There are other disciplines, apart from the psychology that would broaden our understanding of the third sector, such as philosophy and literature for example. To those of you who enjoy challenges, here is an opportunity to make sure these perspectives are represented at the next conference. The same is true about substantive fields of practice: I do not recollect conference presentations on leisure organizations, or memorial and religious organizations. Needless to say, rectification of these omissions would substantially enhance our understanding of the third sector.

While on the subject of the conference, I must confess that the conference’s

academic success and reputation have not resulted in a significant rise in the number of participants. For some years now, the number of participants – including those who attend only part of the conference – has stood at around a steady 120-150. No doubt the conference’s location at the Dead Sea, far from the country’s center, acts as a deterrent factor. However, right from the start, ICTR chose the Dead Sea as the ideal location for its conferences, for that very reason. We felt that its distance and seclusion would help create a “community” of Third Sector researchers and practitioners. We believe this goal has been achieved, and that now is the time to start thinking of how to expand our circle of participants. We therefore asked the participants to state their preferences regarding the future location of the conference. Since we did not receive many replies, I would like to use this column to ask our readers to choose between the Dead Sea and a more central location for next year’s conference. Prospective participants are also welcome to give their opinion.

The following were remarks made at the conference’s inaugural dinner. Organization theory teaches us that organizations (and, perhaps marriages, too!) that survive the first seven years without breaking up – have a chance of enduring. I am happy to state that ICTR has passed that test. Organization theory also teaches us that periods of growth are usually followed by periods of decline. I am happy to state that in our case, this has not been the case as yet. On the contrary, there is every indication that ICTR continues to thrive, and has made several important breakthroughs that have helped enhance its prestige. I can state

with some satisfaction that our work is being appreciated not only in our immediate environment, but in the wider circles of our endeavor, too.

One major breakthrough occurred in the field of funding: The “Mandel Foundation” has agreed to fund ICTR’s infrastructure. It is our hope that the Foundation’s interest in ICTR will enable us to develop in new directions.

The second breakthrough is the fact that for the first time this year, several institutions have been asking us, at their own initiative, to study specific issues in fields of our expertise. This year we received three such requests, two of which are currently in advanced planning stages. One request was turned down, because we felt we lacked sufficient expertise in the field. That, however, is a healthy problem.

Other developments this year have been:

(1) The introduction of new NPO management programs, not only at our university but also at Tel Aviv University, the Herzliya Interdisciplinary Center, the Ashkelon Academic College, and doubting the future probably in other places, too. These are added to the veteran program at the Hebrew University. The main conceptual question the planners of these programs must address is: What are the specific features of NPO management, and how does it differ from management of public or business organizations? The answers to these questions will enable us not only to develop teaching models, but also to raise many research topics.

(2) The publication of the new journal by The Association of Third Sector and Civil Society Researchers in Israel. The fact that this Conference Folder contained the announcement and table of contents of the first issue of The Journal of the

Continued on page G

Findings of the ICTR Database, 2004

Yael Elon

The final plenary at the Center's Spring Conference was dedicated to the presentation of a summary of the findings of ICTR's annual report. Participants in the plenary were ICTR faculty, Professor **Benjamin Gidron**, **Rinat Ben Noon**, and **Yael Elon**. Attorney **Amiram Bogat**, former Registrar of NPOs, and Professor **Yehekel Hasenfeld** from UCLA, responded to the findings of the report.

Ms. Ben Noon gave a presentation on the regional distribution of the third sector in Israel. The analysis shows that third sector organizations tend to concentrate in the Jerusalem and Tel Aviv districts, which are national, service and financial centers. The above notwithstanding, the relative importance of other districts, particularly the northern and southern districts, has risen over the years. Unlike the Jewish sector, Arab third sector organizations do not preponderate in the Jerusalem and Tel Aviv districts, which for the Arabs, are

not central districts. Indeed, over half Arab NPOs are located in the northern district. The breakdown by fields of activity also varies from district to district. For examples, the percentage of religious organizations is particularly high in the Jerusalem and southern districts, and lowest in the Tel Aviv district. Over half of such organizations in the Tel Aviv district are concentrated in Bnei Brak.

The second half of the report deals with total salary payments in third sector organizations (based on data provided by the Income Tax Authority). Yael Elon pointed out that only 30% of active organizations employ workers. Most organizations that pay salaries, do so on a limited scale. Organizations in the upper decile in terms of scope of salary payments account for 84% of all salaries paid in the sector. Salaries in NPOs that focus on higher education and health tend to be high. Salaries in NPOs that focus

on social affairs, religion, and ultraorthodox education are conspicuously low. The increase in the scope of salaries paid by education and welfare organizations surpassed the average for the sector as a whole, confirming previous findings concerning the tendency toward the privatization of these services.

According to Attorney Bogat, the findings suggest that while NPOs resort increasingly to manpower, they may be doing so through more roundabout ways such as paying grants, hiring subcontractors, and the like, rather than actually hiring more salaried workers. Professor Hasenfeld pointed out that the database findings provide further information on third sector organizations in Israel – information that calls for further research into various aspects of the sector's activity.

Summary of session: The Policy of the Ministry of Social Affairs toward Civil Society and the Third Sector

Motti Talias and David Knafo

This session presented the main recommendations of the Report on the Ministry of Social Affairs' policy toward the third sector. The report was compiled by a special interdivisional team, after the Ministry's new director-general assumed office. The recommendations, while reaffirming the Ministry's status and role as a public institution, are positive and encouraging toward the third sector. The report suggests a number of ways for promoting ministry-sector relations, such as granting third sector organizations greater participation in policy-making decisions, giving them greater access to information, offering them first-choice in

tenders, and judiciously using funds to encourage the development of the sector in areas vital to the Ministry.

Mr. **Reuven Darvasi**, director of Tkumat Arie – the Association for the Development of Social and Welfare Services, and Mr. **Shimon Siani**, director of Yedidim responded to the report. Both speakers welcomed the Ministry's initiative, and considered the report's recommendations an important step forward, but expressed doubts concerning implementation of the recommendations, on the basis of past experience in other areas.

The speakers proposed a number of strategies for overcoming this obstacle, all of which aimed at ensuring the commitment of the permanent professional cadres to the process. The two main strategies proposed were: (1) enlisting the support of Ministry staff (comptrollers, legal advisors, data processing units) and (2) enlisting the support of the staff of other relevant ministries, particularly the Finance and Justice Ministries. The above notwithstanding, the speakers emphasized the need for ongoing political support of the process for its successful implementation.

Continued on page D

Summary of the Plenary: Media and Civil Society

Rolly Rosen

“Are the strictures imposed by the legislature on the media sufficient, or should citizens, as individuals or as part of social organizations, have a say in the media debate, in order to safeguard the basic values of a just and democratic civil society?” This question was raised by **Giora Rosen**, Ombudsman of the Second Television and Radio Authority, in a panel discussion on the subject “Media and Civil Society.” “The public media is a democratic space, and for it to remain so, it must offer all citizens the opportunity of influencing it, and representing their interests within it,” stated Rosen.

Participants in the panel discussion discussed the complex relationship between the media and third sector organizations, both as perceived by the media and by the organizations themselves. Sinai complained that she frequently received requests to publish “the good works” of organizations that had no idea of standard work rules in the field, such as the criteria determining the news-worthiness of an item. Professor Limor endorsed the request for greater specialization in the media field by third sector organizations. Rosen and Zoabi, on the other hand, argued that the problem

media triangle (main TV channels, the press, and radio). The first represents the government, the second the TV stations, and the third, the citizen. While the first two sides are strong and are not too concerned by the users’ interests. The third side, representing the citizen, the spectator, the audience, as well as the journalist, editor, and anchorman, is weak in comparison.” In light of the above, said Rosen, “perhaps the time has come for social organizations to identify a vital intervention space in the media, since the lack of such a space has created a problem for which society is already paying a price.” This question was further debated between the panelists and the audience.

חלק ממשותפי המליאה התקשורת והחברה האזרחית. מימין לשמאל: רותי סיני, חנין זועבי, רולי רוזן.
Some participants in the Media and Civil Society plenary. From left to right: Rolly Rosen, Haneen Zoabi, and Ruth Sinai.

Continued from page C

Summary of session

The two speakers also discussed points not raised in the report, such as the need to devise joint evaluation indices for projects implemented jointly by NPOs and the Ministry. Another point raised was the need to finalize funding decisions at the start of the work year, in an effort to create budgetary clarity – a goal advocated by the report, as reflected in its proposal for a transition to a multiyear budget. The speakers also discussed the need to create a suitable environment for competing for ministry grants.

The Ministry’s representative, Mr. **David Knafo**, welcomed the speakers’ comments, but stressed that the lack of political stability affected any attempt to introduce changes into the public system, and that success lay in ongoing cooperation between the sector and the Ministry.

This provocative statement opened a lively debate, with the participation of Ms. **Ruth Sinai**, *Ha-Aretz*’s welfare correspondent, Professor **Yehiel Limor**, Chair, Department of Communications, Sapir Academy, Ms. **Haneen Zoabi**, director of the A’alam Association (researching media-Arab sector relations in Israel), and Ms. Rolly Rosen from Shatil Support and Counseling Services for Social Change Organizations.

was not only the lack of professional know-how on the part of the organizations, but also the nature of media work itself, which tends to work within the consensus, strengthening existing positions (including preconceptions) while finding it extremely hard to deliver messages of social change.

Giora Rosen, moderator of the debate, argued that “there are three sides to the

A Different Perspective on the Third Sector

The POW's Parents Organization Jerusalem, 1948-1949

Dr. Paula Kabalo

On 13 May, the last of the British officials left the old city of Jerusalem and on 15 May, the Jordanian Legion attacked the Jewish population. Fierce battles ensued, at the end of which (28 May) the Jewish Quarter surrendered and various civilians were taken in prison. All in all, the Kingdom of Transjordan held 800 Jews prisoners during the 1948 war – over half of which were civilians.

In a comprehensive study of these POWs in the Israeli War of Independence, **Daniel Nadav** points out that the State's leaders were so engrossed in the conduct of the war that they only began dealing with the issue of the POWs at the end of the war, when negotiations began to free the prisoners. Nadav stresses the role of the *Red Cross Liaison Unit* that was set up immediately after the establishment of the State in relieving the leaders of the new state from the burden of caring for the prisoners' welfare.

Historical documents from the Israeli state archive show however a larger variety of POW's organizations. One of them is the *POW's Parents Organization Jerusalem* that focused its efforts to assist and represent the POWs incarcerated in the Mafraq camp in Transjordan. The organization's first delegation met with the Prime Minister, who was also Minister of Defense, already in early August 1948. Testimony of that meeting appears both in Ben Gurion's diary and in a letter sent by David Zvi Pinkus of the Mizrachi, a leader of the Yishuv Defense Committee in the Independence War and a member

of the provisional State Council, to Ben Gurion, summarizing the meeting. This testimony as well as other letters and memoranda, show that the Parents' Organization, did not limit its efforts to the field of traditional philanthropic activities such as collecting funds and equipment for the prisoners, but also perceived itself as an advocacy organization representing the interests and needs of the prisoners before officials (the local leadership and international actors), and created public pressure in an effort to expedite negotiations for the civilians' release.

The organization operated on several planes:

- Keeping the channels of communication with the prisoners open, via letters, parcels, and the Red Cross representatives.
- Lobbying for improvement of the prisoners' living conditions and demanding basic nutritional arrangements
- Sending basic equipment – such as mattresses and blankets (which were financed by donations or from their own purse).
- Applying for permission to send over a rabbi to the camp to offer the prisoners spiritual comfort (many of the prisoners belonged to the ultra-orthodox community of Jerusalem).
- Demanding regular updates on the progress in the negotiations

of the problem and to ensure proper treatment of the prisoners, the parents asked for permission to visit Israeli POW camps in which Arabs were being held. They proposed bringing the Arab prisoners gifts and publicizing the visit in the international press “in order to pressure the Arab authorities into treating their Jewish prisoners fairly.”

The first prisoners were released in early February 1949 and by 3 March all prisoners of the Mafraq camp were released in five batches. The day after their release, negotiations between Israel and Jordan were officially opened in Rhodes.

Further suggested reading on organized activity on behalf of the 1948 POWs: **Nadav Daniel**, (1997) *In Captivity: Israeli Prisoners of War in 1948 (Hebrew)*, Ministry of Defense and Galili Center. Source for this article: The Israel State Archives: Personal Files – David Zvi Pinkus, Peh/3074/5.

The History Corner, a permanent feature of ICTR's newsletter, aims at shedding light on the third sector in Israel from a historical perspective. In each newsletter we shall present a document that recounts a historical initiative or organization. Readers of the newsletter as well as the public in general are invited to send in articles or historical documents for inclusion in the newsletter.

Please send your contributions to: Paula Kabalo, at: pkabalo@bgumail.bgu.ac.il

In order to alert world public opinion to

Scholarship awarded by the Israeli Center for Third Sector Research, 2004

The presentation of awards by the **Israeli Center for Third Sector Research**, which took place this spring for the seventh year running, is designed to promote and develop knowledge about the sector by supporting students from institutions of higher education who are writing theses on the third sector in Israel. This year, there was a rise in the number of applicants for the award, pointing to greater interest in the field among graduate students from various disciplines and institutions, as well as a rise in the number of students writing graduate theses on these topics. ICTR is happy to announce that **Deby Babis** of the Hebrew University was the recipient of the award, and would

like to congratulate her and wish her success in her future endeavors.

Her doctoral dissertation, "**The Association of Latin American Immigrants – The Dynamics of a Immigrants' Voluntary Organization**," focuses on the establishment, existence and decline of voluntary immigrant organizations and their role in integrating immigrants into their new countries. Voluntary immigrant organizations have been on the scene for a while. In Israel, there are 26 such associations, classified by country of origin, that deal with immigrant absorption and with the preservation of the cultural heritage of a

variety of ethnic communities.

This study focuses on the Association of Latin American Immigrants (OLEI). This study of OLEI is interesting as a study of an organization operating in a country with a large immigrant population, and as an organization that caters to immigrants who have integrated into most sectors and areas of Israeli life. The main question addressed by this study is: How and to what extent does OLEI help the integration of Latin-American immigrants into Israeli society, and to what extent, if at all, does it contribute to their segregation.

Continued from page A

The ICTR's 7th Spring Conference

Policy Towards the Third Sector in Israel. Professor **David Deri** of the Hebrew University discussed the issue of implementation of proposed policy changes, to which Mr. **Yekutiel Tzeva** of the Ministry of Social Affairs responded. Both spoke of the establishment's aversion to change.

The third plenary, *Third Sector Organizations in Israel – Between Service Provision and Advocacy*, was organized by the Association of Third Sector and Civil Society Researchers in Israel and opened with a keynote address by the conference's guest speaker, Professor **Yehezkel Hasenfeld**, from UCLA, on "Organizational theories as they apply to the Third Sector." Hasenfeld related to traditional classification systems of third sector organizations and proposed an integrative model. Respondents were Professor **Haya Yitzhaki**, from Bar Ilan University, Attorney **Ophir Katz** and

Professor Emeritus **Eliezer Jaffe** of the Hebrew University.

The conference ended with a plenary in which new findings from ICTR's database were presented. This time, the findings focused on salary-paying organizations and the regional distribution of the third sector in Israel. Professor Hasenfeld and Mr. **Amiram Bogat**, former Registrar of NPOs, were the respondents.

This year, too, parallel sessions were held with panel discussions and presentations by Israeli researchers from various research institutes. The number of presenters at the conference was encouraging and augurs well for the future. The presentations were on topics as varied as social entrepreneurship, the history of civil society, health and welfare, and volunteering, among others. Some of the parallel sessions focused on developments in the third sector's ties with the public sector.

As well as the academic debates, there

were also social events and festive luncheons. At breakfast, The Association of Third Sector and Civil Society Researchers in Israel held a session in which the organization's chair, Dr. **Hadara Bar-Mor**, informed us that the Association had now been officially registered as an NPO. At dinner, BGU Rector, Professor **Jimmy Weinblatt**, praised the **Center** for its important work and Dr. Hadara Bar-Mor, chair of the Awards Committee, awarded a scholarship on the **Center's** behalf to Ms. **Deby Babis**, a doctoral student at the Hebrew University. At luncheon the following day, attended by BGU President Professor **Braverman**, "The Award for Innovation in Third Sector Research" was granted to Professor Hasenfeld.

The new topics discussed at this year's conference, and the increased number of presentations, testify to the public's growing awareness of third sector organizations and the need to expand information on the topic.

Continued from page A

Registration has opened for the Nonprofit Management

a special grant from the Rich Foundation, is being offered simultaneously to MBA students in the Department of Business Administration, and to MPA students in the Department of Public Policy and Administration.

Economic, social and political developments over the last two decades have led to a growth in third sector activity in Israel, as in other countries, and to a noticeable increase in the number and scope of third sector organizations activity. These activities elicit considerable public interest, since the organizations behind them are instrumental in providing a wide range of services in various fields (welfare, culture, the environment, etc.) and in developing civil society. The management of these organizations requires a firm ethical and professional commitment, as well as mastery of a variety of skills specific to this field, such as working with volunteers and donors, and creating balances between various actors, both in the public and private domains, that interface with these organizations.

The innovative **Nonprofit Management Specialization** at Ben Gurion University aims at developing the future leadership of third sector organizations in Israel.

The **specialization** will provide students with the basic knowledge required for managing third sector organizations, as well as teach them the skills and values that are an integral feature of this kind of activity. The **specialization** comprises a number of theoretical and applied courses (both required and elective), as well as a practicum. The theoretical courses shall deal with social, political economic, legal and historical aspects of the third sector, and related phenomena, such as social entrepreneurship and business social responsibility. The applied courses shall

deal with the practical management aspects of third sector organizations such as raising funds and working with volunteers, marketing in the third sector, working with a board of directors, and the like. The practicum, which will last a year, will provide students with practical experience in the field, and will enable them to familiarize themselves with the management of third sector organizations.

The two-year **Nonprofit Management Specialization** will be taught by lecturers and specialists from Israel and abroad who see the third sector as their area of practice and research. Students accepted for the **specialization** will have access to ICTR's library at Ben Gurion University, which has a wealth of material on the third sector and civil society in Israel and the world. They shall, likewise, have access to the "Israeli Third Sector Database." In order to accommodate working students, the **specialization's** courses will be taught on specific days.

For the approaching inaugural year, the **Nonprofit Management Specialization** is interested in recruiting a number of students of the highest caliber, who demonstrate leadership qualities and are committed to the ethical and professional management of third sector organizations.

The **specialization** shall be offered as part of the MBA and MPA programs of the Department of Business Administration and Department of Public Administration respectively. Those interested in enrolling in the **specialization** must first be admitted to the Department of Business Administration or the Department of Public Policy and Administration at BGU's Management School. As part of the registration process, candidates are required to fill out a "Questionnaire for Admission to the Nonprofit Management Specialization." Candidates will be selected on the basis of this "questionnaire."

The **specialization's** curriculum is advised

by an Advisory Board composed of businessmen, academics, and senior managers of third sector organizations. For details and information, please phone: 08- 6472323 or fax: 08-6477607. Questions may be addressed to: malkar@som.bgu.ac.il. ■ ■ ■

Congratulations to

Dr. Varda Shiffer

on her completion of her Doctoral dissertation entitled: "*Civil Society and Redistribution of Power and Authority among Governmental Bodies*".

Congratulations to

Dr. Eliezer Brauner

on his completion of his Doctoral dissertation entitled: "*Behavioural, Structural and Environmental Characteristics of Non-Profit Organizations in Israel that abuse their Favoured Position*".

Continued from page B

Director's Column

Association of Third Sector and Civil Society Researchers in Israel gave us all a good feeling. The publication of a professional journal is an important step toward recognition of our field of research, and serves to broaden and deepen it. I would like to recognize the Chair of the Association's interim committee, **Dr. Hadara Bar-Mor**, and its members **Dr. Esther Iecovitz**, **Dr. Rita Mano-Negrin**, **Eitan Tsachor**, **Nissan Limor**, and **Debbie Haski-Leventhal** for the good work they have done so far. ICTR will do all it can to help this important organization in the future, too.

Professor **Benjamin Gidron**
Director

New Research at the Center: Mapping of Organizations dealing with Food Insecurity

Esther Levinson

In recent years, many organizations have emerged in Israel with the aim of feeding people and families suffering from food insecurity. These include associations, NPOs, and private initiatives as well as local authorities that have taken it upon themselves to help provide their citizens with food. Over the last three years, there have been several studies of organizations operating in this field. These studies shed light on the proliferation of such organizations, their patterns of operation, their geographic distribution, their motives, and the like. The large number of such organizations and the expansion of their scope of activity is a reflection of the difficult economic times we live in, in which families do not have enough to eat.

The Forum to Address Food Insecurity and Poverty in Israel, which comprises a range of philanthropic organizations, initiated the project for mapping organizations dealing with food insecurity. The Forum sees its function as promoting policy and projects to solve the problem of poverty and food insecurity.

The first phase of the study shall comprise a comprehensive study, that will map the phenomenon of organizations dealing with food insecurity in the country. In the second stage, a sample of the NPOs studied, representing different patterns of operation, will be studied in depth.

The survey has the following goals:

1. Typology of organizations and work methods, identification of obstacles, opportunities, strengths and weaknesses.
2. Creation of an easily accessible

3. Streamlining the organizations' work in order to more effectively meet the needs of deprived populations.
4. Studying the organizations' needs.
5. Helping to create a network of food distribution organizations that would form a coalition aimed at solving the problem of food insecurity, enhance the efficiency of, and accessibility to, food, further awareness of the problem of food insecurity and develop suitable programs and policy in this field.

The research, which is being conducted under the auspices of the **Israeli Center for Third Sector Research**, has been made possible thanks to the Forum to Address Food Insecurity and Poverty in Israel, which initiated the research and raised funds for it. The research is headed by Ms. **Esther Levinson**, and supervised by Professor **Benjamin Gidron**. Representatives of the Ministry of Education and Social Affairs, the Brookdale Institute, BIU's Sociology and Anthropology Departments, Matan–Your Way of Giving, and naturally, the Forum to Address Food Insecurity and Poverty in Israel, are members of the project's steering committee.

Check our website for
updates!!!
www.bgu.ac.il/ICTR

Please send all suggestions, comments or material you want to include in the Newsletter to:
ictr@bgumail.bgu.ac.il
and we'll do our best to include them.

Session of The Association of Third Sector and Civil Society Researchers in Israel

In this session, the association's chair, Dr. **Hadara Bar-Mor**, announced the official establishment of the Association of Third Sector and Civil Society Researchers, and its registration under the name **The Association of Third Sector Researchers (R.A.)**.

All members of the public dealing with any aspect of third sector research are invited to join the association. The registration fee is: NIS 150 payable to The Association of Third Sector Researchers.

Our email address is:
hadara@netanya.ac.il.

The Association of Third Sector Researchers is about to put out a journal edited by Dr. **Rita Mano-Nagrin**. The first issue will focus on NPO management and organization. All articles published in the journal will be submitted to an academic referee to ensure they pass muster for inclusion in a scholarly journal of this caliber.

The Association also plans to hold symposia on topics relating to the activity of third sector organizations in order to further research into this topic.

We shall be happy to receive applications for registration as well as proposals for academic articles.